

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

Good Governance Based Administration Affecting Administrative Effectiveness of Schools under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area

ขจรศักดิ์ ว่องไว¹
เพลินพิศ ธรรมรัตน์²
ระพีพรรณ ร้อยพิลา³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร และหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 301 คน แบ่งออกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 111 คน และครูผู้สอน 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.72 – 0.92 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
2. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
3. ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
4. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หลักการกระจายอำนาจ หลักการรับผิดชอบ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการตอบสนอง หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01
6. การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หลักการกระจายอำนาจ หลักการรับผิดชอบ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการตอบสนอง หลักมุ่งเน้นฉันทามติหลักประสิทธิผล หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส ไว้ด้วย

คำสำคัญ : การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ ดร. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษา (นักวิชาการศึกษาเชี่ยวชาญ) สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 (อุดรธานี)

ABSTRACT

The purposes of this research were to: examine, compare, determine the relationship and the predictive power between good governance based administration and administrative effectiveness of schools under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area, and establish the guidelines for developing good governance based administration. The samples consisted of 111 school administrators and 190 teachers, yielding a total of 301 participants in the 2018 academic year. The instrument for data collection was a set of 5 – level rating scale questionnaires with the discrimination power ranging between 0.72 – 0.92 and the reliability of 0.97. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, t – test (Independent Samples), F – test (One – way ANOVA), Pearson’s Product-Moment Correlation Coefficient, and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The findings were as follows:

1. Good governance based administration and school administrative effectiveness, as perceived by school administrators and teachers, were at a high level.
2. Good governance based administration in schools, as perceived by school administrators and teachers classified by position attained, school sizes, and work experience, was not different.
3. School administrative effectiveness, as perceived by school administrators and teachers classified by position attained, school sizes, and work experience, was not different.
4. Good governance based administration and school administrative effectiveness as perceived by school administrators and teachers had a positive relationship at the .01 statistical significance level.
5. Good governance based administration involved the following principles: Decentralization, accountability, equity, participation, responsiveness, consensus orientation, efficiency, rule of law, and transparency, which had a predictive power on school administrative effectiveness at .05 to .01 levels of statistical significance.
6. The purposed guidelines for developing good governance based administration, including the following principles: decentralization, accountability, equity, participation, responsiveness, consensus orientation, efficiency, rule of law, and transparency.

Keywords: Good Governance Based Administration, School Administrative Effectiveness

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการบริหารงานของภาครัฐ เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ทางด้านโครงสร้างการบริหารจัดการภาครัฐ ยังขาดซึ่งความยืดหยุ่น และข้าราชการยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติ วัฒนธรรม ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งในระดับโครงสร้าง ระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ที่สำคัญภาครัฐยังขาดกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าสูงสุดตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และคล่องตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการบริหารจัดการของภาครัฐยังมีลักษณะที่ขาดความโปร่งใส บริสุทธิ์ และยุติธรรมอย่างแท้จริง ทำให้การบริหารจัดการโดยรวมไม่สามารถสนองตอบและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552, หน้า 4)

การปฏิรูปการเรียนการสอนมุ่งให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นหลัก หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาจึงอยู่ที่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการศึกษาไปสู่สิ่งที่ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนไทยที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข การพัฒนาคนต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ อาศัยความรู้ ความร่วมมือ และการทำความเข้าใจกับคนอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษาในปัจจุบันหน้าที่หลักสำคัญของสถานศึกษา คือความเข้มแข็งของการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ตัวแปรหรือองค์ประกอบที่ทำให้งานวิชาการมีคุณภาพขึ้นอยู่กับบริหารงานของผู้บริหารในเรื่องต่าง ๆ เช่น การใช้อำนาจของผู้บริหาร คุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการ การบริหารความขัดแย้ง การบริหารระบบการทำงาน การบริหารด้านการพัฒนาพัฒนาบุคลากร การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ว่ามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนที่ต่างกันอย่างไร ครูผู้สอนให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และเป็นประโยชน์เป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

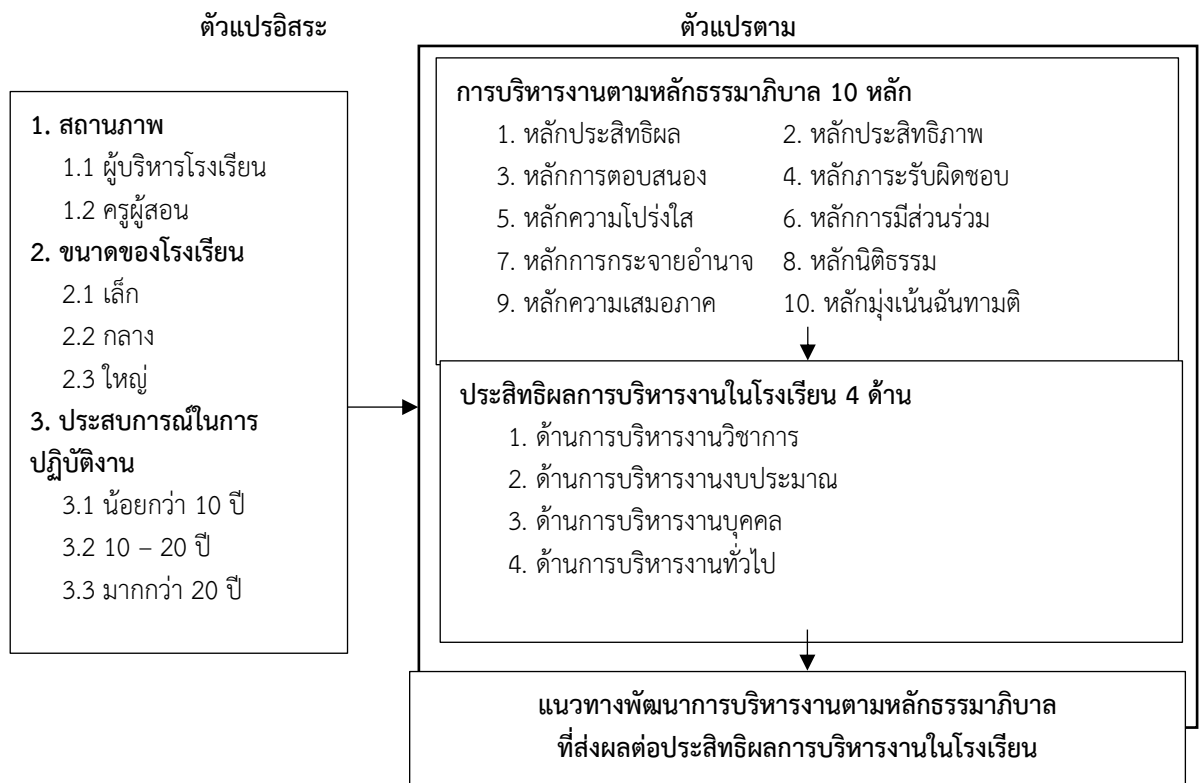
1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
6. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

7. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน
6. เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน
7. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร ปีการศึกษา 2561 จากโรงเรียนใน 7 อำเภอ จำนวน 2,263 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 242 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,021 คน จาก 242 โรงเรียน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2561, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร ปีการศึกษา 2561 จากโรงเรียน 111 โรงเรียนใน 7 อำเภอ จำนวน 301 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 111 คน และครูผู้สอน จำนวน 190 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียน เป็นชั้น (Strata) มาเทียบเป็นสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน จำนวน 10 หลัก และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมดังนี้ ขอความอนุเคราะห์ จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามผู้วิจัยแจก แบบสอบถาม จำนวน 301 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนมา 301 ฉบับ

4. สถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าสถิติที่ (t-test) สถิติทดสอบเอฟ (F - test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเซฟเฟ่ หรือ LSD วิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความเหมาะสม การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) .884 ส่วนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลัก และประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 10 หลัก พบว่า จำนวน 9 หลักที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 5 หลัก คือ หลักการกระจายอำนาจ (X_7) หลักความเสมอภาค (X_9) หลักการตอบสนอง (X_3) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (X_{10}) และหลักประสิทธิผล (X_1) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 หลัก คือ หลักการรับผิดชอบต่อ (X_4) หลักการมีส่วนร่วม (X_6) หลักนิติธรรม (X_8) และหลักความโปร่งใส (X_5)

สามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' = 0.108 + 0.184 x_7 + 0.110 x_4 + 0.098 x_9 + 0.084 x_6 + 0.107 x_3 + 0.122 x_{10} + 0.099 x_1 + 0.087 x_8 + 0.076 x_5$$

และสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z' = 0.227 Z_{x_7} + 0.110 Z_{x_4} + 0.109 Z_{x_9} + 0.097 Z_{x_6} + 0.111 Z_{x_3} + 0.147 Z_{x_{10}} + 0.105 Z_{x_1} + 0.092 Z_{x_8} + 0.095 Z_{x_5}$$

7. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน เสนอแนะไว้ 9 หลักประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจ หลักความเสมอภาค หลักการตอบสนอง หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักการรับผิดชอบต่อ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักประสิทธิผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ เพื่อให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับ โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค หลักเกณฑ์เหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในหน่วยงาน ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพันธ์ โชคปมิตต์กุล (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในจังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในจังหวัดนครปฐม ทั้งภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ หลักความรับผิดชอบต่อ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรมและ หลักการมีส่วนร่วม

2. ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจาก ระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาการบริหารจัดการงบประมาณต้องยึด กฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัดและโปร่งใส ตรวจสอบได้ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จะเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการ ด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและการบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สมัครการ (2551, หน้า 96) ได้ศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารวิชาการ

3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลวิจัยพบว่า

3.1 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ที่มีแนวปฏิบัติตามแบบแผน มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นรูปธรรม นำสู่การปฏิบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งทำงานที่เดียวกันย่อมทำให้การรับรู้รับทราบเรื่องราวต่าง ๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกันและรับรู้ร่วมกันจึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สมัครงการ (2551, หน้า 104) ได้ศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า สถานภาพผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3.2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนไม่ยึดตามขนาดของโรงเรียนเป็นหลัก เพราะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต้องยึดความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะองค์กรจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กก็มีแบบแผนปฏิบัติแนวเดียวกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราพร ลูกไทย (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

3.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน แต่ทำงานในองค์กรเดียวกัน ทำให้ได้รับรู้ถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและศักยภาพขององค์กร ทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณี พัดขำ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี และ 10 ปีขึ้นไปมีการรับรู้พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่าง

4. ประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า

4.1 จำแนกตามสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานในสถานศึกษาเดียวกัน ทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน ได้รับรู้ถึงศักยภาพการบริหารงานของสถานศึกษาของตนเอง จึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สมัครงการ (2551, หน้า 106) ได้ศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า สถานภาพผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

4.2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

บริหารงานในโรงเรียนไม่ยึดตามขนาดของโรงเรียนเป็นหลัก เพราะประสิทธิผลการบริหารงานต้องยึดความถูกต้องตามกฎ ระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะองค์กรจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กก็มีแบบแผนปฏิบัติแนวเดียวกัน จึงทำให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพวงา วิภักดิ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ อยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผู้บริหารมีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

4.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเกิดจาก ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน แต่ทำงานในองค์กรเดียวกัน ทำให้ได้รับรู้ถึงประสิทธิผลการบริหารงานและศักยภาพภายในองค์กร ทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพวงา วิภักดิ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ อยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผู้บริหารมีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) .884 ส่วนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลัก และประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นอย่างนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลัก ถ้าสถานศึกษานำมายึดถือ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจะส่งผลให้การบริหารงานในโรงเรียนทั้ง 4 ด้านเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สมัครงการ (2551, หน้า 111) ได้ศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นรายด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 6 ด้าน ตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม

6. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน อย่างน้อย 1 ตัว มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 10 หลัก พบว่า จำนวน 9 หลัก ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ได้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 5 หลัก คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักความเสมอภาค หลักการตอบสนอง หลักมุ่งเน้นฉันทามติ และหลักประสิทธิผล และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 หลัก คือ หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าหลักธรรมาภิบาลทั้ง 9 หลัก ล้วนมีความสำคัญต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปริญญา สมัครงการ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหาร งานตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลให้อยู่ในระดับดีมากกว่าเดิม

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนให้อยู่ในระดับดีมากกว่าเดิม

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานกับประสิทธิผลการบริหาร งานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวก ดังนั้นควรมีการส่งเสริม เพื่อพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลให้อยู่ในสภาพการณ์ที่ดีกว่าเดิม

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า อำนาจพยากรณ์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร โดยหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผล ประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนที่นำมาวิเคราะห์ พบว่า มี 9 หลัก คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักความ เสมอภาค หลักการตอบสนอง หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักการระับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส ดังนั้นควรมีการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวเพื่อช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานในโรงเรียน ส่งผลให้เกิดคุณภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน หรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน ในองค์กรอื่น ๆ เช่น โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียน เอกชน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปริญญา สมักรการ. (2551). *การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วราพร ลูกไทย. (2558). *ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- นพwana วิภักดิ์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุตรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- มณี พัดชา. (2554). *พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุรพันธ์ โชคปมิตรกุล. (2552). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. (2560) *บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร*. เข้าถึงได้จาก แผ่นพับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.